

EUROPOS DUOMENŲ APSAUGOS PRIEŽIŪROS PAREIGŪNAS

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonės dėl Tarybos sprendimo dėl Europos Sąjungos ir jos valstybių narių, Australijos, Japonijos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Jungtinių Meksikos Valstijų, Kanados, Korėjos Respublikos, Maroko Karalystės, Naujosios Zelandijos, Singapūro Respublikos ir Šveicarijos Konfederacijos prekybos susitarimo dėl kovos su klastojimu sudarymo pasiūlymo

(Sutrumpinta versija. Visą šios nuomonės tekstą galima rasti EDAPP interneto svetainėje <http://www.edps.europa.eu> anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis)

(2012/C 215/08)

I. Įvadas

I.1. ES teisėkūros procesas dėl ACTA

1. 2011 m. birželio 24 d. Komisija pateikė Tarybos sprendimo dėl Europos Sąjungos ir jos valstybių narių, Australijos, Japonijos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Jungtinių Meksikos Valstijų, Kanados, Korėjos Respublikos, Maroko Karalystės, Naujosios Zelandijos, Singapūro Respublikos ir Šveicarijos Konfederacijos prekybos susitarimo dėl kovos su klastojimu (toliau – ACTA arba susitarimas) sudarymo pasiūlymą⁽¹⁾.

2. Susitarimo tikslas – spręsti intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimo problemas, nustatant vienodą požiūrį į šių teisių užtikrinimą ir sudarant palankesnes sąlygas bendradarbiauti tarptautiniu lygmeniu. II skyriuje aptariamos tam tikrose teisės srityse taikomos priemonės, t. y. civilinių nuostatų vykdymas (2 skirsnis), pasienyje taikomos priemonės (3 skirsnis), baudžiamųjų nuostatų vykdymas (4 skirsnis) ir intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimas skaitmeninėje erdvėje (5 skirsnis). III skyriuje nustatytos priemonės, kuriomis siekiama pagerinti intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimo tvarką, o IV skyriuje nagrinėjami tarptautinio bendradarbiavimo klausimai.

3. 2011 m. gruodžio mėn.⁽²⁾ ACTA susitarimą vieningai priėmė Taryba ir 2012 m. sausio 26 d. pasirašė Europos Komisija ir 22 valstybės narės⁽³⁾. Pagal susitarimo 40 straipsnį ACTA įsigalios po to, kai ją ratifikuos šešios pasirašiusios šalys. Tačiau tam, kad susitarimas taptų ES teisės aktu, jį turi ratifikuoti ES, t. y. Europos Parlamentas turi pritarti susitarimo sudarymui pagal tarptautinių komercinių susitarimų procedūrą⁽⁴⁾ ir jį turi ratifikuoti valstybės narės pagal jose galiojančias konstitucines procedūras. Europos Parlamente balsavimas dėl ACTA planuojamas per vieną iš 2012 m. plenarinių sesijų.

I.2. ES diskusijos dėl ACTA

4. Pastaraisiais mėnesiais pastebimas vis didesnis susirūpinimas ACTA⁽⁵⁾. Atsižvelgdama į tai, 2012 m. vasario 22 d. Europos Komisija pranešė ketinanti perduoti šį susitarimą Europos Sąjungos Teisingumo

⁽¹⁾ Komisijos pasiūlymas dėl Tarybos sprendimo dėl Europos Sąjungos ir jos valstybių narių, Australijos, Japonijos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Jungtinių Meksikos Valstijų, Kanados, Korėjos Respublikos, Maroko Karalystės, Naujosios Zelandijos, Singapūro Respublikos ir Šveicarijos Konfederacijos prekybos susitarimo dėl kovos su klastojimu sudarymo, COM(2011) 380 galutinis.

⁽²⁾ Naujausią 2011 m. rugpjūčio 23 d. Tarybos parengtą susitarimo tekstą galima rasti adresu <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/11/st12/st12196.en11.pdf>

⁽³⁾ Jo dar nepasirašė Vokietija, Kipras, Estija, Nyderlandai ir Slovakija.

⁽⁴⁾ Pagal SESV 218 straipsnio 6 dalį.

⁽⁵⁾ Taip pat žr.: <http://euobserver.com/9/115043>; <http://euobserver.com/871/115128>; https://www.bfdi.bund.de/bfdi_forum/showthread.php?3062-ACTA-und-der-Datenschutz, <http://www.bbc.co.uk/news/technology-17012832>

Teismui, kad jis pateiktų savo nuomonę ⁽⁶⁾. Tokia procedūra yra numatyta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 218 straipsnio 11 dalyje ⁽⁷⁾.

5. 2012 m. balandžio 4 d. Komisija nusprendė Teismui užduoti tokį klausimą: „Ar Kovos su klastojimu prekybos susitarimas (ACTA) yra suderinamas su Europos Sutarčių, visų pirma Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, nuostatomis?“ ⁽⁸⁾. Jei atsakymas būtų neigiamas, SESV 218 straipsnio 11 dalyje aiškiai nustatyta, kad „numatytas sudaryti susitarimas negali įsigaliooti, jei jis nėra iš dalies keistas arba Sutartys nėra peržiūrėtos“.

6. Nors Komisija susitarimą perdavė Teisingumo Teismui, tai nereiškia, kad šiuo metu Europos Parlamente vykdoma pritarimo procedūra automatiškai sustabdoma. Po diskusijų Europos Parlamento Tarptautinės prekybos komitete buvo nuspręsta nenukrypstant nuo numatytos darbotvarkės balsuoti dėl susitarimo ⁽⁹⁾.

I.3. Priežastys, dėl kurių EDAPP priėmė antrą nuomonę dėl ACTA

7. 2010 m. vasario mėn. EDAPP savo iniciatyva priėmė nuomonę, kad atkreiptų Komisijos dėmesį į privatumo ir duomenų apsaugos aspektus, į kuriuos reikėtų atsižvelgti ACTA derybose ⁽¹⁰⁾. Derybos buvo slaptos, tačiau pastebėta, kad ACTA bus nustatytos internete taikomos užtikrinimo priemonės, turinčios poveikį duomenų apsaugos teisėms, visų pirma tai pasakytina apie trijų išpėjimų mechanizmą ⁽¹¹⁾.

8. Tuo metu EDAPP savo analizėje daugiausia dėmesio skyrė šios rūšies priemonės teisėtumui ir proporcingumui ir priėjo prie išvados, kad ACTA nustatyta priemonė, kuria būtų masiškai stebimi interneto naudotojai, prieštarautų ES pagrindinėms teisėms, visų pirma teisei į privatumą ir duomenų apsaugą, kurių apsauga užtikrinama Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnyje ir ES pagrindinių teisių chartijos 7 ir 8 straipsniuose ⁽¹²⁾. Be to, EDAPP pabrėžė, kad užtikrinant intelektinės nuosavybės teises taip pat reikia nustatyti tarptautiniam keitimuisi asmens duomenimis taikomas apsaugos priemones.

9. Dabar, kai siūlomo susitarimo dėl ACTA tekstas buvo paviėšintas ⁽¹³⁾, EDAPP mano, kad šiuo atveju tinkama priimti antrą nuomonę dėl ACTA ir įvertinti kai kurias susitarimo nuostatas duomenų apsaugos požiūriu. Šioje nuomonėje taip pat siekiama pateikti konkretų įvertinimą, į kurį būtų galima atsižvelgti ratifikuojant susitarimą. Todėl EDAPP savo iniciatyva ir remdamasis Reglamento (EB) Nr. 45/2001 41 straipsnio 2 dalimi, priėmė šią nuomonę, kad suteiktų konsultaciją su ACTA susijusiais privatumo ir duomenų apsaugos klausimais.

(Sutrumpinta versija. Visą šios nuomonės tekstą galima rasti EDAPP interneto svetainėje <http://www.edps.europa.eu> anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis.)

⁽⁶⁾ Komisijos nario Karelo De Gucht pareiškimas dėl ACTA (Kovos su klastojimu prekybos susitarimas), <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/12/128>

⁽⁷⁾ SESV 218 straipsnio 11 dalyje nustatyta, kad „valstybė narė, Europos Parlamentas, Taryba ar Komisija gali gauti Teisingumo Teismo nuomonę dėl to, ar numatytas sudaryti susitarimas yra suderinamas su Sutarčių nuostatomis. Jei Teismo nuomonė yra neigiama, numatytas sudaryti susitarimas negali įsigaliooti, jei jis nėra iš dalies keistas arba Sutartys nėra peržiūrėtos“. Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 107 straipsnio 2 dalį „nuomonė gali būti pateikta ne tik tuo klausimu, ar numatomas susitarimas atitinka Sutarčių nuostatas, bet ir dėl to, ar Sąjunga arba kuri nors Sąjungos institucija yra kompetentinga sudaryti tą susitarimą“.

⁽⁸⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/354&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

⁽⁹⁾ Žr. <http://www.neurope.eu/article/parliament-halts-sending-acta-court-justice>

⁽¹⁰⁾ Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonė dėl šiuo metu vykstančių Europos Sąjungos derybų dėl Kovos su klastojimu prekybos susitarimo (ACTA), OL C 147, 2010 6 5, p. 1.

⁽¹¹⁾ „Interneto atjungimo po trijų išpėjimų politika“ arba „laipsniškos reakcijos schemas“ leidžia autorių teisių turėtojams ar trečiosioms šalims kontroliuoti interneto naudotojus ir nustatyti įtariamus autorių teisių pažeidėjus. Sosisiekus su įtariamo pažeidėjo interneto paslaugų teikėjais (IPT), šie išpėtų naudotoją, kuris nustatytas kaip pažeidėjas, ir po pirmųjų trijų išpėjimų jam būtų atjungta interneto prieiga.

⁽¹²⁾ Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, OL C 303, 2007 12 14, p. 1.

⁽¹³⁾ Žr. 3 išnašą.

II. Išvada

67. EDAPP pripažįsta teisėtą siekį užtikrinti intelektinės nuosavybės teises tarptautiniu mastu, tačiau būtina rasti tinkamą pusiausvyrą tarp poreikio užtikrinti intelektinės nuosavybės teisių apsaugą ir teisių į privatumą ir duomenų apsaugą.

68. EDAPP pabrėžia, kad priemonės, kuriomis numatoma griežčiau užtikrinti intelektinės nuosavybės teises, negali riboti asmenų pagrindinių teisių ir laisvių į privatumą, duomenų apsaugą ir saviraiškos laisvę, taip pat kitų teisių, kaip antai, nekaltumo prezumpcijos ir veiksmingos teisminės apsaugos.

69. Dauguma susitarime numatytų priemonių, susijusių su intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimu skaitmeninėje aplinkoje, būtų naudojamos interneto naudotojų elgesiui ir jų susirašinėjimui internete stebėti. Šios priemonės smarkiai pažeidžia asmenų privačią erdvę ir, jei jos nebus tinkamai įgyvendinamos, gali pažeisti jų teises ir laisves į, *inter alia*, privatumą, duomenų apsaugą ir susirašinėjimo slaptumą.

70. Reikėtų užtikrinti, kad bet kokia dėl ACTA įgyvendinimo įsigaliojus ES taikoma intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimo internete priemonė būtų būtina ir proporcinga siekiant apsaugoti intelektinės nuosavybės teises. EDAPP pabrėžia, kad priemonės, kuriomis be jokios atrankos ar visuotinai stebimas interneto naudotojų elgesys ir (arba) elektroninis susirašinėjimas, atsižvelgiant į nereikšmingus, nedidelio masto pažeidimus, kurie daromi nesiekiant gauti pelno, būtų neproporcingos ir pažeistų EŽTK 8 straipsnį, Pagrindinių teisių chartijos 7 ir 8 straipsnius ir duomenų apsaugos direktyvą.

71. Be to, EDAPP turi konkrečių pastabų, susijusių su kai kuriomis susitarimo nuostatomis, visų pirma:

- susitarime nėra aiškiai aptariama užtikrinimo priemonių taikymo sritis skaitmeninėje aplinkoje, kaip nustatyta 27 straipsnyje ir neaišku, ar jos taikomos tik stambaus masto intelektinės nuosavybės teisių pažeidimams. Susitarimo 23 straipsnyje nustatyta sąvoka „komerciniais tikslais“ nėra pakankamai tiksliai apibrėžta ir aiškiai nenurodoma, kad susitarimas netaikomas privačių naudotojų veiksams, kurie atlikti siekiant asmeninio, su pelnu nesusijusio tikslo,
- „kompetentingų institucijų“, kurioms suteikti įgaliojimai nustatyti draudimus pagal susitarimo 27 straipsnio 4 dalį, sąvoka yra per daug neaiški ir neleidžia užtikrintai tvirtinti, kad įtariamų pažeidėjų asmens duomenys būtų atskleidžiami tik kontroliuojant teisminėms institucijoms. Be to, sąlygos, kurias teisių turėtojai turi įgyvendinti, kad jų prašymas dėl tokio draudimo būtų patenkintas, taip pat nėra pakankamos. Šie trūkumai gali turėti didelį poveikį tais atvejais, kai užsienio „kompetentingos institucijos“ pateikia prašymus ES įsisteigusiems interneto paslaugų teikėjams,
- pagal daugumą savanoriško bendradarbiavimo priemonių, susijusių su intelektinės nuosavybės teisių apsauga, kurias būtų galima įgyvendinti pagal susitarimo 27 straipsnio 3 dalį, interneto paslaugų teikėjai tvarkytų asmens duomenis, o tai ES teisėje nėra leidžiama,
- susitarime nėra numatyta pakankamai apribojimų ir saugiklių, susijusių su priemonių, kurių pagalba plačiu mastu stebimi elektroninio susirašinėjimo tinklai, įgyvendinimu. Visų pirma susitarime nenustatyti tokie saugikliai kaip pagarba privatumui ir duomenų apsaugai, veiksminga teisminė apsauga, tinkamas procesas, ir pagarba nekaltumo prezumpcijos principui.

Priimta Briuselyje 2012 m. balandžio 24 d.

Giovanni BUTTARELLI
Europos duomenų apsaugos priežiūros
pareigūno padėjėjas